

หัวข้อวิทยานิพนธ์	กระบวนการสื่อสารสุขภาพในบริบทการแพทย์แผนไทย
ชื่อผู้เขียน	เหมือนฝัน ไม่สูญผล
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.มนต์ ขอเจริญ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.อุษา บิ๊กกินส์
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์คุณวุฒิบัณฑิต
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ตัวกำหนดสุขภาพเชิงสังคมที่มีผลต่อการสื่อสารสุขภาพภายในบริบทการแพทย์แผนไทย (2) กระบวนการสื่อสารภายในบริบทการแพทย์แผนไทย (3) การให้ความหมายเรื่องสุขภาพภายในบริบทการแพทย์แผนไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยวิธีการวิเคราะห์บริบท (context analysis) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในบริบทการแพทย์แผนไทย อันได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์แผนไทย ผู้ป่วย และญาติผู้ป่วย ในฐานะผู้สื่อสารสุขภาพ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในคลินิกการแพทย์แผนไทยสาทรณกุลศัล เป็นกรณีศึกษา คือ คลินิกการแพทย์แผนไทยเนตรดาว ซอยลาซาน 43 และคลินิกการแพทย์แผนไทย วัดพรหมรังษี ศูนย์ประสานงานโรงพยาบาลสงฆ์ เขตดอนเมือง ผลการศึกษาพบว่า

1) ตัวกำหนดสุขภาพเชิงสังคมในบริบทการแพทย์แผนไทย เกิดจากสถานะการที่รายได้ไม่พอรายจ่าย ส่งผลให้เกิดเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ ผู้มีรายได้น้อย ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยโรคเรื้อรังและโรคร้ายแรง ที่ต้องเผชิญกับสถานะค่าครองชีพสูงจะมีแนวโน้มในการเกิดช่องว่างทางสุขภาพกับกลุ่มคนเหล่านี้ไม่สามารถมีสุขภาพดีเท่าเทียมผู้อื่นในสังคม

2) กระบวนการสื่อสารสุขภาพภายในบริบทการแพทย์แผนไทย ผู้สื่อสารสุขภาพจะมีการในคุณค่าของการแพทย์แผนไทย ที่แสดงออกถึงการสืบทอดพิธีกรรมการรักษาของแพทย์แผนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ในการรักษาของแพทย์แผนไทยจนทำให้เกิดทักษะในการสื่อสารสุขภาพ และผู้ป่วยจะต้องมีความเชื่อในการแพทย์แผนไทยที่ทำให้เกิดการยอมรับในวิธีการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทยเพื่อสร้างคุณค่าของการแพทย์แผนไทย

นอกจากนี้ยังเป็นการชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะของผู้สื่อสารสุขภาพที่มีการต่อรองสิทธิความเท่าเทียมทางสุขภาพกับระบบการแพทย์แผนปัจจุบัน กล่าวคือ ในส่วนตัวแพทย์แผนไทยจะมีการแสดงออกถึงการต่อรองในองค์ความรู้ที่มีการผสมผสานระหว่างการแพทย์แผนไทย

กับวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อต่อรองบทบาทหน้าที่ความเป็นแพทย์ที่มักถูกแพทย์แผนปัจจุบันมองว่า ไม่มีความเป็นวิทยาศาสตร์ และในส่วนของผู้ป่วยมีการแสดงออกถึงการต่อรองสิทธิความเท่าเทียมทางสุขภาพที่แสดงออกถึงความสนใจและความใส่ใจในสุขภาพของตนเองที่ส่งผลต่อการกล้าทดลองในการใช้วิธีการทางการแพทย์แผนไทย และการนำแพทย์แผนไทยในการไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการดูแลและสุขภาพได้

3) การให้ความหมายเรื่องของสุขภาพที่เกิดขึ้นในกระบวนการสื่อสารสุขภาพของการแพทย์แผนไทยนี้ เป็นชุดความหมายเรื่องสุขภาพหลักอันเกิดจากการเห็นพ้องกันระหว่างแพทย์แผนไทย และผู้ป่วย สื่อถึงการให้คุณค่าของการแพทย์แผนไทยเพื่อการลดช่องว่างทางสุขภาพและการสร้างสิทธิความเท่าเทียมทางสุขภาพกับผู้อื่นในสังคม ใน 3 ลักษณะคือ

3.1) การนิยามความหมายการมีสุขภาพดีของการแพทย์แผนไทย คือ การรักษาความสมดุล

3.2) หลักการมีสุขภาพดีของการแพทย์แผนไทย คือ ภูมิปัญญาสุขภาพวิถีไทย

3.3) วิธีการรักษาสุขภาพของการแพทย์แผนไทย คือ วิธีการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม และการบูรณาการสุขภาพ

ดังนั้นการศึกษาเรื่องกระบวนการสื่อสารสุขภาพในบริบทการแพทย์แผนไทยนี้ เป็นแสดงให้เห็นถึงการให้คุณค่าของการแพทย์แผนไทยที่เป็นตัวกำหนดคุณลักษณะความต้องการโอกาสที่จะมีสุขภาพดีเท่าเทียมผู้อื่นในสังคมของแพทย์แผนไทย และผู้ป่วย อันส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพความเป็นมนุษย์ด้วยภูมิปัญญาสุขภาพวิถีไทย การสร้างคุณค่าจากความเชื่อมั่นและความศรัทธาในการรักษาของการแพทย์แผนไทยในการปรับสมดุลชีวิตและการสร้างความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองด้วยการแพทย์แผนไทย เพื่อลดช่องว่างทางสุขภาพและการสร้างโอกาสในการมีสุขภาพดีเท่าเทียมผู้อื่นในสังคมด้วยการแพทย์แผนไทย

Thesis Title	Health Communication Process in Context of Thai Traditional Medicine
Author	Muanfun Maisuenpon
Advisor	Ph.d Mon Kocharoen
Co-Advisor	Associate Professor Dr. Ousa Biggins
Department	Doctor of Philosophy of Communication Arts
Academic Year	2014

ABSTRACT

The research has objectives to (1) social determine of health that has effect on health communication in context of Thai traditional medicine (2) explain communication process in context of Thai traditional medicine (3) define health in context of Thai traditional medicine. This is the qualitative research conducted through qualitative research and context analysis via in-depth interviews with target group in context of Thai traditional medicine including Thai traditional medicine practitioners, patients and their relatives as health communicator. Participant observation in Thai traditional medicine clinics is also conducted. Thai Net Dao Thai traditional medicine clinic, Soi Lasalle 43 and Wat Prom Rang Si Thai traditional medicine clinic, Priest Hospital Center, Don Muang district are selected as case studies. The studies yield the following results:

1) The social determinant of health in the context of Thai traditional medicine includes insufficient income. This is reason why low-income patients, elders, physical challenged people, patients with chronic and fatal diseases facing high cost of living have gap in terms of health. They cannot have good health as other people with higher standard of life.

2) In the health communication process in context of Thai traditional medicine, the health communicator will value Thai traditional medicine reflecting how they cherish the practice of Thai traditional medicine. The practice is the result of accumulated experiences that turn into skills in health communication. The patient must believe and respect the practice in order to value Thai traditional medicine.

In addition, the research also demonstrates traits of health communicators. The Thai traditional medicine shows integration of Thai traditional medicine and medical science even though the practitioners are considered lacking science. In terms of patients, they demonstrate how they care for their health since they are willing to opt and apply the Thai traditional medicine in their daily life. Consequently, cost of healthcare is reduced.

3) Definition of health through health communication process in the context of Thai traditional medicine is agreed upon Thai traditional medicine and patient. The definition reflects the value of the practice in terms of reducing health gap and bringing health equality to people in the society through the following 3 dimensions:

3.1) Definition of good health in the context of Thai traditional medicine is keeping balance.

3.2) Principle of good health in the context of Thai traditional medicine is wisdom of Thai healthy way of life.

3.3) Healthcare in the context of Thai traditional medicine is holistic and integrated health care practice.

Therefore, the research on Communication Process in Context of Thai Traditional Medicine reveals values of Thai traditional medicine as a determinant of need and opportunity for having good health. This will result in improving humanity through Thai traditional wisdom including balancing and promoting healthy practice through Thai traditional medicine. The Thai traditional medicine will reduce social gap and bring opportunity to good health to wider people.